

Razlaga knjige preroka Jona

Izbrani polemični odlomki

O VSTAJENJU MESA *(In Ionam 2,7b)*

V tem odlomku Hieronim, podajajoč razlago mesta Jon 2,7, čudovito spregovori o vstajenju mesa. Bori se proti tistim, ki krivoversko učijo, da je telo namenjeno razpadu in da se mora duša, v skladu z dualističnim prepričanjem, ločiti od telesa. Hieronim tak pogled zavrne in tako pozitivno ovrednoti tudi telo v sklopu celostnosti človeške osebe.

Heb: POTEGNIL SI MOJE ŽIVLJENJE IZ TROHNOBE, GOSPOD, MOJ BOG.

LXX: *In moje življenje se bo dvignilo iz trohnobe, Gospod, moj Bog.*

Upravičeno je rekel: POTEGNIL SI oziroma: *moje življenje se bo dvignilo iz trohnobe*, ker je stopil dol prav do trohnobe in do podzemlja. To je tisto, o čemer apostoli razlagajo, da je bilo v petnajstem psalmu napovedano v Gospodovi osebi: »Kajti moje duše ne boš pustil v podzemlju in svojemu svetemu ne boš dal videti trohnobe,«¹ ker je namreč David umrl in bil pokopan, Odrešenikovo meso pa ne bo videlo trohnobe.²

Drugi pa razlagajo takole: v primerjavi z nebeško blaženostjo in Božjo Besedo naj bi

bilo človeško telo trohnoaba [minljivost], saj se seje v minljivosti;³ in v stodrugem psalmu naj bi se na osebo pravičnega nanašalo: »Ki ozdravlja vse tvoje bolezni, ki rešuje iz trohnobe tvoje življenje.«⁴ Zato naj bi tudi apostol rekel: »Jaz nesrečni človek, kdo me bo rešil telesa te smrti«⁵ in omenil »telo smrti«⁶ oziroma »bedno telo«.⁷ To pa bi nekateri radi izrabili v prid svoje herezije in namesto Kristusove osebe lažno navajajo antikrista, da bi si podredili Cerkve in si napolnili svoj mastni trebuh; in sami meseno živijo, medtem ko razpravljajo proti mesu.⁸

Mi pa vemo, da telo, ki si ga je privzel iz nepokvarjene Device, ni bilo pokvarjenost za Kristusa ampak svetišče. Če nas zanese k misli apostola v pismu Korinčanom, kjer omenja »duhovno telo«,⁹ in da se ne bi zdelo, da smo prepirljivi, bomo rekli, da namreč vstane prav tisto telo in isto meso, ki je bilo pokopano, ki je bilo položeno v prst, da pa se spremeni slava, ne spremeni se narava: »To minljivo si mora namreč nadeti neminljivost in to umrljivo nadeti neumrljivost.«¹⁰ Ko je rečeno »to«, se na nek način pokaže, da je z dvema prstkoma zaobseženo telo: to, v katerem se rodimo in to, v katerem umremo, to, kar se tisti, ki morajo biti kaznovani, bojijo prejeti,

to, kar nedolžnost pričakuje za nagrado in se prešuštvo boji za kazen.

Glede Jona pa lahko razumemo takole: čeprav bi moral v trebuhu kita po naravi teles razpasti in postati hrana za žival in se razteči po žilah in udih, je ostal nepoškodovan in cel. Dalje pa, ko pravi: GOSPOD, MOJ BOG, je to vzgib dobrikanja, ko vsem skupnega Boga zaradi velikanske naklonjenosti, občuti kot svojega in skoraj lastnega Boga.

PROTI NAUKU O APOKATASTAZI (In Ionam 3,6-9)

Ko Hieronim razlaga odlomek Jon 3,6-9, obširno zavrne nauk o apokatastazi, t.j. origenistični nauk, da se ob koncu sveta vse razumno stvarstvo, vključno s hudičem, vrne nazaj k Bogu.

Heb: IN BESEDA JE PRIŠLA DO KRALJA V NINIVAH IN VSTAL JE S SVOJEGA PRESTOLA IN ODLOŽIL S SEBE SVOJ PLAŠČ IN SI NADEL RAŠEVNIK IN SEDEL NA PEPEL. (7) IN ZAKLICAL JE IN REKEL: LJUDJE IN ŽIVINA, GOVEDO IN DROBNICA NAJ NIČESAR NE OKUSIJO, SE NE PASEJO IN NE PIJEJO VODE. (8) LJUDJE IN ŽIVALI NAJ SE OBLEČEJO V RAŠEVNIKE IN NAJ SILNO KLIČEJO K BOGU IN MOŽ NAJ SE OBRNE OD SVOJE ZLOBNE POTI IN OD KRIVICE, KI JE V NJIHOVIH ROKAH. (9) KDO VE: MORDA SE BOG LE OBRNE IN PRIZANESE IN SE ODVRNE OD SRDA SVOJE JEZE IN NE BOMO UNIČENI?

LXX: In sporočilo [sermo] se je približalo kralju v Ninivah in vstal je s svojega prestola in odložil je s sebe svoj plašč in se pokrtil z raševnikom in sedel v pepel. (7) In v Ninivah so kralj in vsi njegovi starešine naznanili in rekli: Ljudje in živina, voli in ovce naj ničesar ne okusijo, naj se ne pasejo in ne pijejo vode. (8) In oblekli so raševnike ljudje in živina; in silno so klicali k Bogu in vsak se je obrnil od svoje zlobne poti in od krivice, ki je bila

na njihovih rokah in so rekli: (9) Kdo ve: morda si Bog premisli in se obrne od jeze svojega srda in ne bomo uničeni?

Vem, da kralja v Ninivah – ki je poslednji slišal oznanilo, sestopil s svojega prestola, odvrigel svoje običajno okrasje, se oblekel v raševnik in sedel na pepel, ki ni bil zadovoljen le s svojim spreobrnjenjem, ampak je tudi drugim skupaj s svojimi velikaši oznanil pokoro in rekel, naj LJUDJE IN ŽIVINA, GOVEDO IN DROBNICA trpijo zaradi lakote, NAJ SE OBLEČEJO V RAŠEVNIKE, obsodijo dotedanje pregrehe in se povsem predajo pokori – večina razlaga kot hudiča, ki bo ob koncu sveta (ker nobeno razumno in od Boga ustvarjeno bitje ne bo uničeno) sestopil s svoje prevzetnosti, se spokoril in bo spet postavljen na prejšnje mesto. V potrditev tega pomena navajajo tudi tisti primer iz Daniela, kjer se Nabukadnezar sedem let pokori, potem pa je spet postavljen v prejšnjo kraljevsko oblast.¹¹ Ker pa Sveto pismo ne pravi tega in ker to povsem odvrča od strahu pred Bogom, saj tudi ljudje zlahka zdrsejo v pregrehe in si mislijo, češ da lahko tudi hudič, ki je začetnik zla in vir vseh grehov, opravi pokoro in bo rešen, zato odstranimo to iz svojih misli in vedimo, da so v evangeliju grešniki vrženi v večni ogenj, ki je pripravljen hudiču in njegovim angelom¹² in da je o njih rečeno: »Njihov črv ne bo umrl in njihov ogenj ne bo ugasnil.«¹³ Vemo sicer, da je Bog milostljiv in da se mi, ki smo grešniki, ne veselimo njegove krutosti, ampak beremo: »Milostljiv je Gospod in pravičen, naš Bog se usmili.«¹⁴ Božja pravičnost je obdana z usmiljenjem in sodbe se loti s takim pristopom: tako prizanese, da sodi in tako sodi, da se usmili. »Usmiljenje in resnica sta se srečali, pravičnost in mir sta se poljubila.«¹⁵ Sicer pa, če so vsa razumna bitja ustvarjena enakovredna in so ali zaradi kreposti ali zaradi pregreh po lastnem nagibu dvignjena kvišku ali pogreznjena v globino ter se bo po dolгих ovinkih in po brezkončnih vekih zgodila povrnitev vseh stvari in eno samo dostojanstvo teh, ki se vojskujejo,

kakšna bo razlika med devico in prostitutko, kakšna razlika bo med Gospodovo Materjo in (kar je še reči zločin) žrtvami javnih poželenj? Bosta na istem Gabriel in hudič, na istem apostoli in hudi duhovi, na istem preroki in lažni preroki, na istem mučenci in preganjalci? Predstavlja si, kakorkoli že, podvoji leta in čase in mukam dodajaj brezkončne veke: če je za vse podoben konec, je vsa preteklost en nič, ker ne sprašujemo, kaj smo nekoč bili, ampak, kaj bomo za vedno.

In ni mi neznano, kaj se običajno trdi proti temu in si pripravljaj upanje in rešitev skupaj s hudičem. Zares v tem trenutku ni, da bi obširneje pisal proti sprevrženemu nauku in hudičevemu σύνφραγμα [zagovarjanju] tistih, ki učijo po kotih in zanikajo v javnosti. Zadostuje nam, da pokažemo, kaj opažamo v tem odlomku in da kakor v razlagah pokažemo, kdo je kralj v Ninivah, h kateremu JE kot k poslednjemu PRIŠLO Božje sporočilo. Kaj veljata pri ljudeh svetna zgovernost in posvetna modrost, so za pričo Demosten, Tulij [Cicero], Platon, Ksenofont, Teofrast, Aristotel in drugi govorniki in filozofi, ki imajo veljavo kakor kakšni človeški kralji in se njihove napotke sprejema, ne kakor navodila smrtnikov, ampak kakor nekakšne božanske izreke. Zato tudi pravi Platon, da bo država srečna, če ji bodo ali vladali filozofi ali pa se bodo kralji ukvarjali s filozofijo. Kako težko pa takšne vrste ljudje verujejo v Boga, da preskočim vsakdanje primere in zamolčim starodavne poganske pripovedi, nam zadostuje pričevanje Apostola, ki piše Korinčanom in pravi: »Glejte, bratje, svojo poklicanost, ker ni veliko modrih po mesu ne veliko mogočnih ne veliko plemenitih, ampak je Bog izbral, kar je na svetu nespametno, da osramoti modre; in kar je na svetu slabotno, je Bog izbral, da osramoti to, kar je močno; in kar je na svetu neplemenito in to, kar je bilo zaničevano, je Bog izbral.«¹⁶ in drugo. Zato spet pravi: »Uničil bom modrost modrih in razumnost razumnih bom zavrgel.«¹⁷ In: »Glejte, da vas kdo ne ujame [oškoduje] s filozofijo in praznim zavajanjem.«¹⁸ Zato je

očitno, da kralji tega sveta slišijo Kristusovo oznanilo kot poslednji, da odložijo govorniški blišč in okrasje ter lepe besede, da se povsem predajo podeželski preprostosti, da se spustijo v način življenja navadnih ljudi, sedejo v nesnago in razderejo, kar so prej oznanjali. Postavimo si pred oči blaženega Ciprijana, ki je bil poprej zagovornik malikovanja in je v govorniški spretnosti dosegel tolikšno slavo, da je v Kartagini poučeval govorništvo. Naposled je slišal Jonov govor, se spreobrnil k spokornosti in prišel do tolikšne kreposti, da je javno oznanjal Kristusa in zanj upognil vrat pod mečem.

Seveda razumemo, da je KRALJ V NINIVAH sestopil s PRESTOLA in zamenjal škrlat za raševnik, mazila za blato, snažnost za smeti, ne za smeti čutil, ampak besed. Zato je tudi o Babilonu rečeno pri Jeremiju: »Zlata čaša je Babilon, upijanja vso zemljo.«¹⁹ Koga ni upijnila posvetna govorniška spretnost? Čigavih src ni pritegnila s skladnostjo besed in bliščem svoje zgovernosti. Mogočni, vplivni in bogati ljudje težko verujejo Bogu, še težje kakor ti pa spretni govorniki. Njihova pamet je zaslepljena z bogastvom in premoženjem in razkošjem, obdani so s pregrehami, ne morejo videti moči in preprostosti Svetega pisma, ne sodijo po veličini pomenov, ampak po skromnosti besed. Ko pa se bodo ti sami, ki so najprej učili to, kar je slabo, spreobrnili k pokori in začeli učiti to, kar je dobro, tedaj bomo videli Ninivljane, da se spreobračajo ob enem samem oznanilu; in zgodilo se bo to, kar beremo pri Izaiju: »Se cel narod rodi hkrati?«²⁰

To, da so tudi ljudje in živina ogrnjeni v raševino in da kličejo k Bogu, razumi v istem smislu, da namreč razumni in nerazumni, preudarni in preprosti na Jonovo pridigo opravljajo pokoro, kakor je tudi nekje drugje pisano: »Gospod, ti boš rešil ljudi in živali.«²¹

Lahko pa to, da so živali pokrite z raševino, razložimo tudi drugače, še posebej s tistimi pričevanji, kjer beremo: »Sonce in luna se bosta oblekla v črnino«²² in na drugem mestu: »Nebo bom oblekel v raševino.«²³ Namesto

žalne obleke, objokovanja in žalovanja je to, kar se μεταφορικῶς [metaforikos; sl.: metaforično] označuje kot raševina.

To pa, da je rečeno: KDO VE: MORDA SE BOG LE OBRNE IN PRIZANESE, je zato postavljeno precej dvoumno in nejasno, da bi ljudje, ko so v dvomih glede rešitve, še bolj zavzeto opravljali pokoro in še bolj pozivali Boga k usmiljenju.

PROTI SUBORDINACIONIZMU (In Ionam 4,10-11)

Odlomek razlage mesta Jon 4,10-11 je zanimiv, ker Hieronim že v prvem odstavku s tropologijo razumeva govor Boga kristološko. Tako j eksplisitno zavrne hereziji markionizma (nauk o obstoju dveh bogov, eden v Stari in drugi v Novi zavezi) in arianizma (nauk, da Jezus ni enega bistva z Očetom, ni vsemogočen, ni pravi Bog in velja manj kot Oče).

Heb: IN GOSPOD JE REKEL: TI ŽALUJEŠ ZARADI BRŠLJANA, ZA KATEREGA SE NISI TRUDIL IN NISI NAPRAVIL, DA JE ZRASEL, KI SE JE V ENI NOČI RODIL IN JE V ENI NOČI PROPADEL; IN JAZ NAJ NE PRIZANESEM NINIVAM, VELIKEMU MESTU, V KATEREM JE VEČ KOT STO DVAJSET TISOČ LJUDI, KI NE VEDO, KAJ JE MED NJIHOVO DESNICO IN LEVICO, IN VELIKO ŽIVALI?

LXX: In Gospod je rekel: Tebi se je zasmilila buča, za katero se nisi trudil in je nisi hranil, ki se je rodila v ponoči in ponoči propadla. Jaz pa naj ne bi prizanesel Ninivam, velikemu mest, v katerem prebiva več kot dvanajst tisoč mož, ki ne poznajo svoje desne in leve, in še veliko drobnice?

Kar pretežko je razložiti, kako je po tropologiji [s prisposodob] rečeno Sinu: TI ŽALUJEŠ ZARADI BRŠLJANA, ZA KATEREGA SE NISI TRUDIL IN NISI NAPRAVIL, DA JE ZRASEL, ko pa je »vse po njem nastalo in brez njega ni nastalo nič.«²⁴ Zato je nekdo pri

razlagi tega mesta, da bi rešil to pereče vprašanje, zabredel v bogokletje. Na to je navezal ono mesto iz evangelija: »Kaj praviš, da sem dober? Nihče ni dober, razen enega, Boga.«²⁵ Pri tem je razložil, da je Oče dober, Sin pa naj bi bil v primerjavi z njim, ki je popolnoma in resnično dober, postavljen na nižjo stopnjo. Pa ni pomislil, da je s tako trditvijo zabredel bolj v Marcionovo herezijo, – ki meni, da je en Bog, ki je tako dober, in še drugi, ki je sodnik in stvarnik, – kakor pa v Arijevo, ki, čeprav oznanja večjega Očeta in manjšega Sina, vendarle ne zanika, da je Sin stvarnik.

Torej je treba z naklonjenostjo prisluhniti temu, kar nameravamo povedati, in je treba naše poskuse bolj podpreti z blagohotnostjo in molitvami, kakor pa zavračati s hudobnim ušesom, saj ujedajo in ponižujejo lahko tudi neuki. Lastnost učenih in tistih, ki poznajo znoj marljivih delavcev, pa je, da temu, ki je zdrsnil, ponudijo roko, in tistemu, ki je zašel, pokažejo pot.

Naš Gospod in Odrešenik se ni tako TRUDIL v Izraelu, kakor se je TRUDIL med poganskim ljudstvom. Zato Izrael prepričljivo pravi: »Glej, toliko let ti služim in nikoli nisem prestopil tvojega ukaza. Pa mi nikoli nisi dal kozlička, da bi se poveseil s svojimi prijatelji. Ko pa je prišel ta tvoj sin, ki je požrl svoje premoženje z vlačugami, si mu zaklal pitano tele.«²⁶ Oče pa ga vendar ne zavrne, ampak mu prizanesljivo pravi: »Sin, ti si vedno z menoj, in vse moje je tvoje; povesečiti in vzradostiti pa se ti je bilo treba, ker je bil ta tvoj brat mrtev in je spet oživel, bil je izgubljen in je najden.«²⁷ Za pogansko ljudstvo je bil žrtvovan kakor pitano tele in pretil je dragoceno kri, o kateri zelo na široko razpravlja Pavel v Pismu Hebrejcem.²⁸ Pa tudi David v psalmu pravi: »Brat ni odkupil, odkupil bo človek.«²⁹ Kristus je odločil, naj oni raste; ta je sam umrl, da bi oni živel; ta se je spustil do spodnjih, da bi se oni povzpел v nebesa. V Izraelu pa ni bilo nobenega takega TRUDA. Zato tudi zavida mlajšemu bratu, da je, potem ko je zapravl premoženje z vlačugami in zvodniki, prejel prstan in obleko in spet dosegel prejšnje dostojanstvo.³⁰

Ker pa pravi: **KI SE JE V ENI NOČI RODIL**, pomeni čas pred prihodom Kristusa, ki je »luč sveta«³¹ in o katerem je rečeno: »Noč je minila, dan pa se je približal.«³² In v **ENI NOČI JE PROPADEL**, ko jim je zašlo »Sonce pravičnosti«³³ in so zapravili Božjo besedo.

NINIVE pa, **VELIKO** in zelo lepo **MESTO**, vnaprej upodablja Cerkev, v kateri je večje število kot pa je dvanajst Izraelovih rodov, kar pomeni tudi dvanajst košar koščkov v puščavi.³⁴

Ne vedo pa, **KAJ JE MED NJIHOVO DESNICO IN LEVICO**: ali zaradi nedolžnosti in preprostosti, da pokaže na starost, prepusti pa razumu, kolikšno je število druge starosti, ko je že tolikšno število majhnih otrok; ali pa vsekakor, ker je bilo veliko mesto in ker »v veliko hiši niso samo zlate in srebrne posode, ampak tudi lesene in glinaste,«³⁵ je bilo v mestu precejšnja množica takšnih, ki pred opravljanjem pokore niso vedeli, kaj je med dobrim in hudobnim, med desnico in levico. Pa tudi **VELIKO ŽIVALI**: veliko je namreč v Ninivah število živali in nerazumnih ljudi, ki se jih primerja »nerazumnim živalim« in so jim podobni.³⁶

Prevedel: Bogomir Trošt

¹ Ps 16 (15),10.

² Apd 2,29-31; 13,36-37.

³ 1 Kor 15,42 (v lat. in gr. je za izraz trohnoba / minljivost v Kor 15,42 isti izraz kot Jon 2,7b: *corruptio* / *ftorá*).

⁴ Ps 103 (102),3-4.

⁵ Rim 7,24.

⁶ Rim 7,24.

⁷ Flp 3,21 (v lat.: *corpus humilitatis*, v gr.: *to soma tes tapeinoseos*, torej nekako: telo ponižanja).

⁸ Tertulijan, O vstajenju 11,1.

⁹ 1 Kor 15,44.

¹⁰ 1 Kor 15,53.

¹¹ Dan 4,24-33.

¹² Mt 25,41.

¹³ Iz 66,24.

¹⁴ Ps 116 (114),5.

¹⁵ Ps 85 (84),11.

¹⁶ 1 Kor 1,26-28.

¹⁷ 1 Kor 1,19.

¹⁸ Kol 2,8.

¹⁹ Jer 51,7.

²⁰ Iz 66,8 po LXX.

²¹ Ps 36 (35),7b.

²² Jl 2,10; 4,15.

²³ Iz 50,3.

²⁴ Jn 1,3.

²⁵ Lk 18,19; Mr 10,18.

²⁶ Lk 15,29-30.

²⁷ Lk 15,31-32.

²⁸ Heb 9 – 10.

²⁹ Ps 49 (48),8.

³⁰ Lk 15,22-23.

³¹ Jn 8,12; 9,5.

³² Rim 13,12.

³³ Mal 3,20 (VUL: 4,2).

³⁴ Mt 14,20; Mr 6,43; Lk 9,17; Jn 6,13.

³⁵ 2 Tim 2,20.

³⁶ Ps 49 (48),21.